

Приморске новине

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXIV • БРОЈ 400

НОВИ ПРОЈЕКТИ

КРЕЋЕ ТВ БУДВА

Будва – у то више нема сумње – добија своју телевизију. За разлику од других локалних ТВ центара, разликоваће се по много чему. Биће, уствари, јединствена.

По ријечима Милорада Вучелића, предузеће „Комуна“ из Ђеограда урадило је елаборат за будући ТВ центар који је Скупштина општине Будва прихватила и остваривање тог пројекта је већ започето.

– У посао ћемо укључити Дирекцију за јавне радове Црне Горе (ради адаптације објекта и још неких послова), какве Жарко Миковић, предсједник СО Будва. – Било је ријечи да се почне са радом ове сезоне, али то, на жалост, није изводљиво. Посао је обиман и ТВ Будва ће се огласити током јесени.

О томе какав ће се програм емитовати из Будве, засад нема детаља. Зна се да ће бити политичке, да ће доминирати теме из туризма, културе, екологије, да ће бити атрактивних спотова с пропагандним порукама за свијет. Центар ће, наиме, бити укључен у југословенску ТВ мрежу и дио његовог програма ће преносити – сателит.

У последње вријеме било је доста ријечи око тога ко ће све радити у ТВ Будва. И то ће се знати прецизно касније, али из поузданних извора смо сазнали да ће постављање овог центра на ноге помоћи познати ствараоци Емир Кустурица, Горан Бреговић, Милорад Вучелић, Максо Ћатовић...

С. Ш. Г.

СВЕТОЗАР МАРОВИЋ ПОВОДОМ ЈУБИЛЕЈА „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

БУДВУ СУ СТВОРИЛИ И – НОВИНАРИ

ИНФОРМАЦИЈЕ круже обилазе свијет и човјек жeli да буде информисан. Без обзира на којем крају земљине лопте живио, радио или се одмарao. Зато морамо у информатичком смислу бити повезани са свијетом. Будва мора бити повезана са свијетом, преко својих телевизијских сигнала, преко линкова сателита. Будва заслужује да пред собом поставља високе захтјеве, стандарде. Но, то данас може лакше и захваљујући догодишњем трпљивом и упорном раду читавог низа дописника, новинара и сарадника ло-

калих и централних новинских кућа који су стварали, често са велиkim искушењima,

свијест у овом граду о незвободности информације, новине и вијести. Користим прилику да и поводом вашег јубилеја свима њима пренесем моју искрену захвалност, истакнem важност која им припада у развоју и унапређењу духовног, културног и јавног профилја нашег града – рекао је Светозар Маровић, предсједник Скупштине Републике Црне Горе у разговору за 400. број „Приморских новина“ који објављујемо на 2. и 3. страни.

СЛЕДЕЋИ БРОЈ
„ПРИМОРСКИХ НОВИНА“
ИЗЛАЗИ 18. АПРИЛА 1996.

„ДАНИ БУДВЕ У НОВОМ САДУ“

ПОТПИСАНА ПОВЕЉА О БРАТИМЉЕЊУ

• Повељу потписали Ђуро Бајић, предсједник ГС Нови Сад, и Жарко Миковић, предсједник СО Будва, а током тродневног гостовања наше општине у центру Војводине организовано вишеврдено-политичких и културних догађаја.

Ујерени да сарадња и размјена искустава премоћују све границе и да узајамно разумијевање међу људима доприноси разради и унапређењу сарадње установљене 1992. године, Скупштина Града Нови Сад и Скуп-

штина општине Будва потписују Повељу о братимљењу.

Ово је текст који су у Градској кући у Новом Саду 20. марта свечано потписали Ђуро Бајић, предсједник ГС Нови Сад, и Жарко Миковић, предсједник СО Будва. Том

приликом предсједници су размијенили поклоне: предсједници СО Будва су уручени кључеви од града Новог Сада, а предсједнику ГС Нови Сад умјетничка слика.

Током тродневне манифестије „Дани Будве у Новом Саду“ било је више привредно-политичких и културних догађаја: разговарале су привредно-политичке делегације два града, као и представници Општинског одбора ДПС Будве и Градског одбора СПС Новог Сада, а отворене су двије изложбе: Слободана Словинића и Савремени експресионисти из фонда Модерне галерије Будва. У ресторану „Тврђава“ на Петроварадину одржано је „Вече Будве у Новом Саду“. Д. Цвијовић

Приморске новине

дневник уредника

У ОВОМ БРОЈУ:
– СВЕТОЗАР МАРОВИЋ:
БУДВА ПРИПАДА СВИМА

– БОШКО БОГЕТИЋ И НОВО ВУКОВИЋ О ДЈЕЛУ СТЕФАНА МИТРОВА ЉУБИШЕ

– БУДВА – ИНСПИРАЦИЈА РИСТА СТИЈОВИЋА

– МАРКО ГРЕГОВИЋ НА ПРВОЈ ИЗЛОЖБИ У ЦРНОЈ ГОРИ

– КУЛТУРНА БАШТИНА – МАНАСТИР ПОДЛАСТВА

Ово је 400. појављивање „Приморских новина“ пред читаоцима, судом на чију се оптуженичу клупу долази за мале паре. Уместо једне кафанске кафе (или уз њу) купите новине и можете о њима да судите сатима, данима... да судите ово ваља, ово не ваља, без могућности оптуженог да се брани. Ипак, новине се колико грде, толико и купују, тако живе и опстају. И ове и све остale. Новинама се не вјерује, али се ипак читају, да се види што пишу. Новинаре нападају, али и бране. Новинарима се завиди, али се нико с њима не мијења. Новинари и гријеши сајете, тврде они којима се завеже језик и стегне у грлу кад треба нешто јавно рећи, а рука зграчи кад би требало нешто „као за новине“ написати и, што је још горе, потписати. Од новинара траже да каже и напиše оно за шта остали немају храбrosti, или нећe некome да се замјере. Јер, новинари су за то плаћeni. А ко и чime плаћa „нормалni“ кукавичлук и лицемjerje? Ријетки су као један наш читалац који каже „не могу новинаре све рећи и написати, и ми кад нешто говоримо пазимо ко нас све

слуша“. Новинар, заистa, не зна до кога ће све доћи то што напиše. За неке, ипак, зна и мора мислити на њих. Читаоце, уреднике, директore, предсједнике, „спонзоре“... све ово заједно, или селективно, ствар је новинаревог избора. Као и позив сам. Читоци су, dakle, само за заклинање, „новине постоје због читаоца“ али...

• Могла би се ова прича о усуду новина и новинара развести по читавом овом 400. броју „Приморских новина“ и да се не одвојимо од њеног почетка. Ипак, није се могло писати поводом јубиларног броја листа, а да се не помене бар дјелић „меда у жучи“ који су испијали (у различитим размјерама) и десетине новинара и уредника, редовних и повремених сарадника „Приморских новина“ од 1972. године. Било је написаних а необјављених текстова, доживљеног, а не написаног, наречених и ненаписаних текстова, ојштеприхвачених и хваљених и оним који су аутори и листу „стварили непријатеље“... Било је и радости и тuge, весеља и бриге, шале и љутње, смијеха и нервозе, задовољства и болијести... у некад већoj, а некад

манјој екипи која је стварала „Приморске новине“ које су као и сваке уљепшавале, али и скраћивале новинарске dane и – године. (Можда је и због овог последњег „здравље“ причати о новинама и новинарима него бити у њиховој који.)

• Ипак, дошло се до 400. броја. Нијесмо бројали колико је то страна, колико текстова, фотографија, новинара, саговорника, вијести, извјештаја, коментара, репортажа, разговора, записа... али се са протеклих 20-так година нанизало око 3,5 хиљаде новинских страница својевсне хронике будванске општине. Хронике које ће добро доћи и неким будућим временима, аналитичарима и истраживачима, без обзира на друге записи и документа, технолошке промјене и унапређења. И други су листови писали о Будви (радије то и даље), али само су „Приморске новине“ писале само о нашој општини, само су оне од прве до последње стране општинско гласило. То су од првог броја стално имали у виду људи који су радили у овом листу, трудили се да новине буду полујесечни или мјесечни (зависно од периода измеđu два броја) сажетак,

преглед живота у општини „гарниран“ прошloшћu овог kraja у којој увијek проналazimo нешto novo. Зато и јесмо „новине које се не читају само један дан.“ Било је, свакако, и успона и падова, бољих и лошијих бројева; али се текст по текст, страна по страна, лист по лист, нанизало 400 бројева. Редовно с ентузијазмом и у оскудици свих услова, у инатонима који су диктирали ту оскудицу, такођe – са много ентузијазма. Јубилеј, није, свакако, уobičajen повод за приговоре оснivачima и издавачima, па prototekst, четврти вијек штедње на „Приморским новинама“, али их од тога не треба ни штедjeti. Посебно не one „уштедe“ оствrene od почетка 1992. до новембра 1994. године кад „Приморске новине“ нijesu izlazile, kada су ostale bez prostoriјe za rad i svega што се u њoј zateklo...

• Наставак излажења, или други dio свог живота, „Приморске новине“ су, тако, почеле са ледине“ без докumentacije, и много чега што подразумијева нормалan rad, bar u poređenju sa srodnim poslovima u нашој општини, или локалним листовима у

drugim срединама, за које mi обично кажемо da су изa нас. Ипак, захваљујu, прија свега, ентузијазму групе људи које непосредno radi na овom listu, na sadržaju i kvalitetu tekstova u „Приморским новинама“ niјe se moglo primijetiti da nešto „ne štim“ sa условima rada. To je i dobro istovremeno, ali je ipak najvažnije da „Приморске новине“ izlaze redovno, za sad jednom mjesecu, иако bi moglo biti и drugačije i da dosta razloga.

• Но, упркос свemu, поновимо: стигло се до 400. броја, првог јубиларнog наставку izlажenja lista. Трудили smo се да он због тога буде бољи od prethodnih, a dok razmišljamo da li smo u tome uspjeli, u glavi se već prepričali planiрани tekstovi, strane i shpilja 401. броја. Можда ћe и он бити бољи od ovog, иако nije јubilarni, iako nije bachi neki broj. Zbog onih nekoliko stotina citalaца koji „Приморске новине“ чekaju na trafičku svakog mjeseca, zbog onih par stotina preplatnika koјe пошtar, vajda, obraduje s plavim словima, zbor...

Васо M. Stanišić

TRANSFORMACIJA „ЈАДРАНСКОГ САЈМА“

САЈМОВИ И КОНГРЕСНИ ТУРИЗАМ

„ЈАДРАНСКИ САЈАМ“ треба да прерасте у Привредно-сајамски - конгресни центар „Јадрански сајам“ на прелазу између зграде Поште и садашње локације сајма, односно на прелазу између централног градског подручја и туристичке зоне - Словенске плаже - предложено је Програмским основама трансформације „Јадранског сајма“ урађеним након састанка у Привредној комори Црне Горе на коме су поред представника коморе учествовали представници Општине Будва, ХТП „Будвански ривијера“, „Јадранског сајма“ и министарства за уређење простора, туризма и трговине.

Будући ПСКЦ „Јадрански сајам“, према овом предлогу, би имао, као основну, привредно - сајамску дјелатност, конгресни туризам и културно спорске и пратеће садржаје. Односно, овде би се организовале комерцијалне приредбе ради уговорања за потребе туристичке привреде, туристичка берза и разне промотивне туристичке изложбе, продајне изложбе ексклузивних роба домаћих производијача, продајно-изложбене салоне, пословни центар у оквиру кога би се иницирале и унапређивале пословне активности на југословенском и међународном плану...

У будућем ПСКЦ „Јадрански сајам“ посебно је дат значај конгресном туризму с обзиром да је будварска ривијера све интересантнија за развој такве дјелатности, а Будва је, захваљујући и овом Сајму, досад била домаћин многобројних домаћих и међународних скupova. Зато је, између остalog, планирана изградња посебног простора за 1.500-2.000 сједишица за

плебарне сједнице, простор за рад комисија и других организација, уз осталу потребну опрему и услове. Та хала би била универзална и са претећим садржајима омогућила би организовање разних културно-забавних и спорских приредби током читаве године. Поред тога, предвиђени су и простори за забаву младих, угоститељски садржаји, ексклузивни ресторани са националном и медитеранском кухињом, винотека...

Овај објекат треба да има 10-12.000 квадратних метара бруто грађевинске површине. Након разматрања ових про-

грамских основа планирано је да се приступи изради програмске студије, јер постоји општа сагласност о потреби постојања једне организације као што је сајам у Црној Гори, па су у том смислу трансформацију постојећег у Привредно-сајамско-конгресни центар „Јадрански сајам“ подржали многи заинтересовани субјекти. Између осталих и привредне коморе Југославије и Црне Горе, републичка министарства трговине, туризма, уређења простора, спорта...

В. М. С.

ПРИЗНАЊЕ КЕРАМИЧАРИМА

НА НЕДАВНО одржаном Новосадском сајму опреме, намјештаја и производа за домаћинство додијељена је погону за израду сувенира и употребне керамике „Кеами-Монтекс“ из Буњарице традиционална сајамска награда под називом „Добар дизајн“ за њихов нови производни програм.

Исту награду Жири Привредне коморе Југославије та-које је додијелио појединачно и ауторима Нади Кажић, сликарку који ради у „Керамици-Монтекс“, за њен успешно сликарски осмишљен програм „Лукља“, као и архитекти Слободану Митровићу, директору ове фирме, за сервис „Фрут“ који се одликује богатством колорита.

Жири Новосадског сајма додијелио је „Керамици-Монтекс“ из Буњарице и посебно признање - сребрну медаљу за квалитет свеукупног производног програма.

Д.Ш.

САРАДЊА СА РУСИМА

ДЕСЕТ експерата нафтне компаније „ЛУКОС“ из Русије једне од три највеће у свијету, као и представници авио компаније „Лукос-авиа“ која ради у саставу ове куће боравили су у Будви као гости Холдинг корпорације „Меркур“.

Гости из Русије, разговарали су с представницима „Меркура“ о сарадњи у области туризма, снабдевању нафтним дериватима и инвестиционом улагању на овом подручју, као и ширем подручју Црне Горе.

Током тродневне посјете, гости из Русије, обишли су Црногорско приморје и Цетиње.

Р.П.

400 БРОЈЕВА "ПРИМОРСКИХ НОВИНА"

СТОТИ БРОЈ 25. ФЕБРУАРА 1977.

-ДАНАС излазимо пред читаоце са стотим бројем листа. Та чињеница без ичег другог свједочи о разумијевању наших радних људи који су цијенећи значај правовременог и правилног информисања из године у годину издавали не мала средства и помагали настојање Редакције да лист буде све садржајнији и информативнији, да у истину постане огледало њихових напора, резултат и стремљења - пише у уводнику поводом стогод броја 25. фебруара 1977. године.

Отворено и конструктивно-наслов је извештја са сједнице Општинске конференције СК која је расправљала о политичко-идејној, организационо-кадровској и акционој оспособљености, а „У њедри-ма и мислима народа“ наслов је текста уз јубилеј друга Тита.

Преко 150 хиљада динара радни

људи и грађани наше општине су издвојили за пострадале од земљотреса у Словенији, а 200 грађана чији укупни годишњи приход прелази 75.000 динара су уредно поднијели пријаве за опорезивање, од којих ће 50 платити порез.

Усвојен је програм изградње канализације за подручје Будве и Бечића, писало се о 8. марта, бирократизму у управним органима, очекивањима од туристичке сезоне, радовима на изградњи нове саобраћајнице Цетиње - Будва, односно дионице од Брајића до Лапчића, Јадранском сајму плодној години извиђачко-одреда „Нико Анђус“...

Главни и одговорни уредник „Приморских новина“ био је Владимира Станишић, а издавач Општинска конференција ССРН Будва.

ФЕЉТОН

МАРКО ЛАЗОВ КУЉАЧА: СЈЕЋАЊА НА МУЧНА ВРЕМЕНА (2)

ДВИЈЕ ПАШТРОВСКЕ ОПШТИНЕ

Говорило се и писало да се двадесет паштровских племена за пет стотина година никад није цијепало терitorijalno ни политички на двије стране, или како се то овде каже на двије банде. Вјековима су судили Народни збор или Банкада са сједиштем на Дробном пјеску и канцеларијом у Светом Стевану. Од времена доласка Аустро-Угарске, 1815. године, успоставља се Паштровска општинска управа са сједиштем у Светом Стевану.

Организацију заједничке управе самовољно пресече група богатих људи из Каштела. У Кастел Ластви је одавно живјела група богатијих сељака. Лоза богатих продужавала се путем наслеђства, а тиме и расте већа жеља за што већим изворима богатства и власти. Требала им је општина у њиховом малом природно лијепом мјесту. Ту се крајем XIX и почетком XX вијека формира интелигенција академски образована у Бечу, Русији и Београду. Ничу трговине и ситни зато и обликује се приморски градић.

Групица старијих људи, кријући одоште у Свети Стеван 1915. године, кад Паштровићи бежу пошли у црногорску војску. Узеше пола општинске архиве и на магаре дотјераше у Кастио. Ту усточишице своју нову општину, преко воље и знања већине народа. Протести и горчину против подјеле Паштровића иза леђа народа привремено умири краљ Никола својом препоруком: „Немојте се Паштровићи бунити и свајати оставите да се то питање ријеши послије рата“. Тај ожилjak на јединство остале дуго да се памти. Одмах иза рата вјешти оди Каштела прекрстише своје место и да-доше му ново име Петровац (на мору). Тиме закопаше стари назив Кастио којега је народ произвео из првобитног назива Кастел-Ластва. Умјесто тога имена посветише своје мјесто Петру I Карлајорђевићу за заслуге ослобођења и ујединења.

Послије рата вратише се ратници на своја огњишта. Носиоци су задовољства због добијеног рата и националне слободе и бистаља српске круне над Југославијом. Бурно и дебело се истиче побједа над вјековним ропством и шири слава побједника са солунског фронта. Од тада почиње и политичко време у Паштровићи. Учесници су тврдили да је Павле Срзентић био први секретар и да је ћелија имала десет чланова, углавном бивших ратника. Поред ових, сматрали су се комунистима и оних педесет Паштровића, који су гласали за листу КПЈ на изборима за Уставотворну скупштину новембра 1920. године у Будви. То је био историјски почетак живота и рада КПЈ у Паштровићима.

Фебруара 1919. године, одлуком краља и владе спроведи се крања аграрна реформа у Југославији. Сељаци жељни земље не бежу тиме задовољни. Комунисти указују сиромашним земљорадницима на ту законску неправду. Међу првима дијоше глас протеста одборници Петровацке општине руковођени идејом КПЈ. Они јединствено одлучише да се не слажу са аграрном реформом буржоаске владе у Београду, већ на комунистички начин службено изјавише: Да сва земља припадне сељацима који је

обрађују и у прилог тога да се код нас одузму манастирска и уколико их има, и сва друга кулачка имања. Та идеја би потврђена писменом одлуком и печатом. Иако е то је тада могло спровести у дјело, тај револуционарни акт остале награђен у револуционарној историји да се симболично спомиње као „ПРВА ЦРВЕНА КОМУНА НА ЈАДРАНУ“.

То као оса цепну буржоаску власт и поче да реагује против „разорног града комуниста“. У вези с тим командант мјеста у Будви Блажко Ђукановић изјавишао је: „Колико сам се могао лично а и преко других ујерити, тај комунизам из дана у дан прелази у крајњу самовољу и настраја на власт и земаљске законе као да их и не постоји.“

Жандармерија је немоћна да обавља своју дужност како треба, па макар и најсавјеснија била, а не онаква каква је уплашена њиховим дрским поступцима“.

Комунисти су развили кампању пред изборе за Уставотворну скупштину. Активни су били и радикали, који су заузели 29. августа 1920. године народни збор код манастира Режевића да популаришу режим. Сакупљена маса народна оспорила је истину говора радикалима и скуп се претворио у прокомунистичку манифестију, коју је маса подржала револуционарним паролама. „Радничке новине“ писале су о томе у броју 258. У напису под насловом „Права совјетска општина на Јадрану“ истиче се да је тај збор претворен у збор комуниста, па се, поред осталог, каже: „Овај догађај који се одиграо у Паштровићима, најбоље показује шта све могу постићи свјесни сељаци комунисти. Када би се сви сељаци угледали на другове Паштровиће, не би у овој земљи било више ни радикала, ни демократа, ни ма које друге буржоаске партије. Све оне би отишле до ћавола, јер ово није земља буржоаских паразита и гулико, већ земља радника и сељака, који су је напали сајом знојем и својом кровљу. Живјели сељаци-комунисти из Паштровића!“

Нову општинску управу у Петровцу потврдила је 18. септембра 1920. године Покрајинска влада за Далмацију. Сељаци на плочи зграде некадашње општине у Петровцу пише: „Ова зграда је спомен револуционарне прошlostи Паштровића. 1919. овде се сајајала једна од најстаријих ћелија Комунистичке партије Југославије. 18. септембра 1920. године на њој се зајвјорила црвена застава прве комунистичке општине на Јадрану, чији је рад насиљно прекинула ненасилна власт 21. јула 1921. године“.

400 БРОЈЕВА "ПРИМОРСКИХ НОВИНА"

ДВИЈЕСТОТИ БРОЈ
10. ОКТОБРА 1981.

—СТЕПЕН развоја друштва и било ког краја саглававамо највише преко онога што су нам људи оставили да бисмо њихов развој могли идентификовати. Писана слова су увијек имала предност над осталим споменичким наслеђем, јер су о свему најречитије говорила— пише у уводнику „Уз 200. број нашег листа“ који је изашао 10. октобра 1981. године.

У „Маестралу“ у спредсједници склуптина република и покрајина расправљали о функционирању самуправних интересних заједница материјалне производње. Будва је срдечно дочекала совјетске уметнике, било је актуелно питање да ли нам је неопходна још једна мјесна заједница, у Мјесној заједници Бечићи су се питали како до друштвених просторија, дијелили су се плацеви солидарности, Међуопштинска заједница за цијене је почела с радом...

—Сви смо ми туристички радници, За нов начин рада, Да се избегне закрење саобраћаја, Пропаганда за потребама, Више бриге о спорту и рекреацији... наслови су текстова у анкети о туристичкој сезони.

Урађен је пројекат за обнову манастира Градиште, обиљежено 130 година од Његошеве смрти, у Бечићима је одржан конгрес географа Југославије и сједница Међународног консултационог одбора...

Могрен је пред 3.000 гледалаца утакмицом против Трпче стартовао у другој савезној фудбалској лиги, а у Купу Југославије бОљим извођењем пенала побијеђен је Вележ 12:11...

Главни и одговорни уредник „Приморских новина“ био је Милован Пајковић, а издавач Општинска конференција ССРН.

НОВЕ АКЦИЈЕ

На апел за помоћ коју је затражио др Слободан Ножица директор Требињске болнице, Коло српских сестара из Будве одлучио је да акцију овога пута покрене тако што је од 4. марта почело прикупљање уља и шећера међу ученицима у Основној школи „Стефан М. Љубиша“ од којих се очекује највећа помоћ. Затим не се помоћ тражити преко Црвеног крста, Будванске Ривијере, Лозатурса, КЛМ и пекаре од које очекују помоћ у брашику. Надају се да ће се и остale фирme и појединци укључити у акцију.

„Markotex“, предузеће недавно преминулог Жарка Ратковића, већ је дало већу количину хране и сокова као помоћ за ово угрожено подручје.

У Вучитрин, новембра мјесеца прошле године, новопристиглим изbjеглицама из Кинеске крајине Коло српских сестара је однijено већу кличу одјеће и обуће као и знатну количину хране и средстава за хигијену.

Коло српских сестара из Будве је у току прошле године извело дванаест акција помоћи за унесрећени народ Републике Српске и Републике Српске Крајине.

Захваљујући њиховом раду и хуманости наших суграђана прикупљено је и расподијелено борцима, изbjеглицама и унесрећенима на ратном подручју око 70.000 одјевних предмета, 5.000 комада постельине и небади, 7.000 дјечјих одјевних предмета и комплета за бебе, око 2.000 кг средстава за хигијену и 75 тona брашна.

У великом количинама, лјекове и санитетски материјал, дао је ДОМ ЗДРАВЉА из Буде, а ЦРВЕНИ КРСТ већи дио хране, средстава за хигијену и робе. Превоз у свим акцијама обезбиједили су ХТП БУДВАНСКА РИВИЈЕРА, МОНТЕНЕГРОПРОМЕТ и ЦРЕМИССИМО из Будве.

У току свог рада Коло српских сестара је мијењало просторије за рад и моментално је без магацинског простора који им је веома неопходан.

Маја Вујачић

**ДУХОВНИ ЦЕНТАР
СВЕТИ СТЕФАН ШТИЋИНОВИЋ**

Надлежни установи "СВЕТИ ГОРИ"
Црногорско - приморско нахије

- * Богослужбен духовни институт
- * Освештавање сеоских цркви
- * Крещење и вадење
- * Свештитељство од пријатеља
- * Апостолички пројекти

Надлежни установи "СВЕТИ ГОРИ"
Црногорско - приморско нахије

Тел: 086 / 53 - 482

Радно време: од 9 до 12 и од 16 до 20
Све недеље и празници

СЈЕНОВИТИ
СВИЈЕТ

Или: како су се родиле „Приморске новине“ приje
двадесет и четири љета, доста негло и без нарочитог
плана

ПРИЧЕ С ДРУГОГ КОГОСЈЕКА

пише: Саво Грегорић

занимање, ако се напусти на вријеме, чуо сам много година касније. Али не и осјетио то задовољство, јер нисам умисlio да прекинем, то ме иначе не прати само у послу („ако ме ишта убије биће то неумјереност“—Иса Калач).

Тог пролећа, када су трешње и бадеми рано цветали, када је пупило оно што је данас у исто вријеме у љутушти тврдој, носили смо штафету нашем најдражјем другу. С усхићењем сам читало писмо које је киклац испред „Могрене“ тада омладинац, данас познати бизнисмен у нашем граду, захваљујући се највећем сину наших народа на животодавном сјемену братства, којему смо дуговали не само своју садашњост већ и будућност— и жељели марксисти и војсковођи, организатори и руководиоци заједнице слободних производа у име свих нас да послије тог осамдесетог рођендана још дugo поживи. Текст писма који сам имао да припремим за штампу читao сам више пута, плашић се да примакнем оловку, а камоли шта да скратим, преправим... Најзад сам само на личним замјеницима ударио велико T и заједно с Димитријом предложио наслов који је потом у боји курсивом отиснуo на Билтену „Ти си наш непогрјешиви путоказ“.

Био је јуни, када смо цијенили да Бултен не задовољава наше амбиције, када смо већ били дали ријеч један другоме да ћemo покренuti прве новине у историји Будве, иако сви заједно, а дакako највише ја, невиџени занату новинарском, и када сам доживio први јаки стрес. На збору комуниста у Будви говорио је Веселин Ђуровић, а у најavi на првој страни омањком слагача слово „B“ у презимену је преименовано у „N“. Пона тираж је било одштампано када смо уочили грешку и заустavili rotaciju, па све јово наново. Ми, иако под стресом, били смо срећни што смо на вријеме исправили грешку, а штампари љутији што се због једног слова из презимена, нека је дозлабога важан, друга, мора све испочетка. Тога јуна комунисти Будве су закључили да се идејно-политичка дволичночност чланова Партије мора ставити на тапет, тражили су узроке социјалне неједнакости. Скупштина општине је раскинула уговор с „Економском пропагандом“, па је Јадрански сајам тражио новог партнера. Мило Медиговић, тадашњи предсједник општине добио је пољу Матице исељеника Србије за дугогодишње успјешно вођење исте организације у Црној Гори, петровачки „Палас“ је трећину својих хиљада кревета одредио за домаће гости, док је остало било резервисано за странце, коњобар Радивоје Лабовић жалио се на судбину сезонских угоститеља коју је тада дојелио с бројним колегама. У „Интернационалу“, „Славији“, „Плажи“—котелима којих више нема је уklonjeno земљотрес-већ су одмарали странци, у вазduху се назирало дуго топло љето, а омладинци Budve. Светог Стефана и Петровца су се такмичили у пружању прве помоћи. На терасама стефанског свеца и у Budvi у предварје тог љета одржан је фестиwal „Дани музике“, који ће касније преотети Новљани, општински буџет је износio близу 12 милиона динара, а годишњи приход по глави становника ишао је до три хиљаде долара, нешто слично као у Љубљани. Тог љета је Љуба Поповић у Паризу почео да слика велика платна, пуштајући једну жену у осами свог атељеа да сања једино о томе да буде жена, а ми смо хватали залет за производњу првих правих новина.

Са нешто више штампарског него новинарског искуства, огромном жељом, која се граничи са држкошћу, да учинимо оно што није пошло за руком паметнијима, вичнијима перу, али опрезнијима, легли смо на писаћу машину, потом и велика бијела шпигла новог листа који је прије тога добио име „Приморске новине“. Писали смо и брисали, цртали највећим по-

кракима крупне наслове на шпигла, знојили се како од трeme тако и од љетње жеге, у праскозорје се расхлађивали пивом. А када смо касно по-подне дванаестог јула, у претпразничкој вече, кренули из цетињског „Обода“ са првим тиражом првих новина, за тридесетак километара пута требали су нам многи часови, јер смо не заobilazeći ни једну кафу, а и тада их је било подоста, наздрвали чини се сваком слову. Пред читаоцима су сјутрана били примјери који су мирисали на олово с невјешто сроченим наднасловима, нападним вијугавим насловима, текстовима без лица и потребне опреме. Али примјери првих новина, за читање и историју.

Срећан, како то са мраџама може бити младић, који још није осјетио хуку живота, вјеровао сам да сам скинуо плаву звијезду, додирујући тако небо. Остао у „Приморским новинама“ нешто више од дviјe године, учећи и горећи у занату. И када сам се запослио убрзо у дневнји редакцији, чији ме жрвања и даље меље, никада нисам заборавио на прве новине, другове с којима сам почeo и с којима ћу касније преко минских поља у нове изазове. Други пут од Цетиња преко Будве до звијезда. „Приморске новине“ су стигле далеко, до свог четири стотог броја, писмене и лијепо, обликоване, одавно су већ једно од најбољих локалних гласила не само у Црној Гори. Оне су ми великим дијелом помогле да скхватим колико сам далеко од универзума, да су сјуне најдуже када је сјетиљка највижа, да писање некако даље као сјеновитост свијета. И да се догађаји ствари, чињије, дјаволи, разорије, невјероватније, располуђеније, ишчашеније, пуне него је моја машта икада могла да измашта.

Све што нам се дешава, само нам се тако чини. 2) Срећан, како то са мраџама може бити младић, који још није осјетио хуку живота, вјеровао сам да ћемо није предвиđali. Ни у поздравним писмима, а богати ни онако у осами кад би најспоменуле и црне мисли и слатње. Границе се јесу одвајају мијењајуће, државе спајају и савијају, ратовали и између себе, што је ријетко када с толико мржње, с жељом да траг на трагу његовог искуства, „ископај“, да пошто се пропајају људи буду попаљена не само њихова огњишта него и цркве и цамље, прекопају гробља...

Објашњења за сва добра и зла долазе, па ће сажади и даји ово зло наше. А новине које су биљеже (што није написано) и то није једног дана. Знајемо ко је када буде прилично касно. И „Приморске“ ће, вјерујем, дуго и дуго здраво и с помало већа сеља излазити, па када се у новој књизи нађе нових четири стотине бројева, биће то узбуђивајућа књига. Баш као што је и ова која смо укоришили, у којој је живот био бујнији од маште.

Будва се спрема за вруће љуто—послије дуге зиме, сlijede опет кажу, врели—мјесец прије, прије излазити, па када се у новој књизи нађе нових четири стотине бројева, биће то узбуђивајућа књига. Баш као што је и ова која смо укоришили, у којој је живот био бујнији од маште. Будва се спрема за вруће љуто—послије дуге зиме, сlijede опет кажу, врели—мјесец прије, прије излазити, па када се у новој књизи нађе нових четири стотине бројева, биће то узбуђивајућа књига. Баш као што је и ова која смо укоришили, у којој је живот био бујнији од маште.

Будва се спрема за вруће љуто—послије дуге зиме, сlijede опет кажу, врели—мјесец прије, прије излазити, па када се у новој књизи нађе нових четири стотине бројева, биће то узбуђивајућа књига. Баш као што је и ова која смо укоришили, у којој је живот био бујнији од маште.

Опет учествујем на неки начин у стварању „Приморске новине“

UNIS RENT A CAR

11000 БЕОГРАД. Cara Uroša 10

Tel. 011/ 634-766;

Fax. 011/ 629-739

Poslovnička Budva. CDS Podkošljun

Tel. 086/ 51-427, 51-474

Europcar

УГОСТИТЕЛJSKO TURISTIČKO TRGOVINSKO ПРЕДУЗЕЋЕ
85310 BUDVA Mainski put 17

Hotel "Loza" u Budvi,
B kat. sa restoranom
"Pod lozom" i baštom

centrala: 52-667
52-668
recepција: 52-963
комерс.: 52-967
Fax: 51-667

Linaco
EXPORT - IMPORT s p. o.

85310 Budva, ul. Mediteranska 7, Yugoslavia
Tel. 086 51 513, Fax: 086 51 175

TRGOVINA NA VELIKO I MALO
UVOZ SIROVE KAFE

PRODAVNICA МЈЕШОВИТЕ ROBE
U NOVOM TRŽNOM CENTRU KOD SEMAFORA U BUDVI

BANEX
proizvodnja, export-import, inženjering, turizam i usluge

"MONTENEGROTURIST"
BUDVA

DIONIČARSKO DRUŠTVO U МЈЕШОВITOJ SVOJINI
Trg Sunca broj 2

TURIZAM I УГОСТИТЕЉСТВО
AGENCIJSKO POSLOVANJE
FINANSIJSKI KONSALTING
TRGOVINA NA VELIKO I MALO
ZASTUPANJE I KOMISIONI POSLOVI
VELEPRODAJA I MALOPRODAJA
ALKOHOLNIH I BEZALKOHOLNIH
PIĆA IZ PROGRAMA "TREBJESA",
COCA COLA, AGROKOMBINAT "13 JUL",
"RUBIN", "TAKOV", "HANI" I DR.

TELEFONI:

51-008, 51-708; direktor Preduzeća
52-930, 51-936; Veleprodaja
52-871; Maloprodaja
51-954; Pravni poslovi
51-290; Finansije

Villa **BALKAN**
Stari grad

**SVE VRSTE
УГОСТИТЕЉСКИХ
USLUGA
PO NAJPOVOLJNIJIM
CIJENAMA**

P.R. "HATTRICK"

Telefon 086/51-802

RESTORAN "GRBALJ"

Trg Sunca bb Budva Tel. 41-564, 51-344, 52-300

**SVI DOMAĆI SPECIJALITETI,
KASTRADINA,
BAKALAR,
SVE VRSTE RIBE,
JAGNJEĆE PEĆENJE,
ROŠTILJ,
GOTOVA JELA ...**

SCI
**SHOP
COMMERCE
INTERNATIONAL**

SALONI NAMJEŠTAJA BUDVA

85310 BUDVA, Jadranski sajam b.b.
Tel.: 086/52-732; Tel/Fax: 086/52-819
Tržni centar, Budva Tel. 086/51-883
Robna kuća Topla, Herceg Novi
Salon namještaja, Tivat 21 novembar bb,
Tel. 082/61-321; 61-735

- maloprodaja
- veliko prodaja
- inženjering
- usluge

- prevoz robe trećim licima

Veliki izbor namještaja i roba za opremu domaćinstava i poslovnog prostora

**SVE VRSTE GRAĐEVINSKIH POSLOVA
STANOVNI ZA TRŽIŠTE
REKONSTRUKCIJE I ADAPTACIJE**

85310 BUDVA, Primorski bataljon 10, te./fax 086/52-790, tel. 51-764

Књаз Милош
БУКОВИЧКА Бања - АРАНЂЕЛОВАЦ
ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

МИНЕРАЛНА ВОДА, СОКОВИ

ПИЋА ДРУГИХ ПРОИЗВОЂАЧА

ПРОДАЈНИ ЦЕНТАР УЛАСТВИ ГРБАЉСКОЈ

ТЕЛ. 51-297
ТЕЛ. ФАКС 52-518

ДИСКОНТУ БУДВИ, ЦДС ПОДКОШЉУН

ТЕЛ. 52-378

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА**ПРОБЛЕМИ,
АДОЛЕСЦЕНТНОГ ДОБА**

ПОЗНАТИ амерички државник, биран три пута за предсједника, на врхунци каријере обраћајући се нацији рекао је: „наше најдрагоценје богатство су дјеца. Њихово здравље и добробит одредије снагу, виталност и креативност наше будућности“.

Појединачно, сваки смо свјесни да те чињенице. Колективно, (као друштво) чинимо врло мало да би наша дјеца имала средњо дјетињство и здраву младост и израсли у здраве личности, спремне да нас представе свијету на крају другог миленијума.

Адолесценција је врло критичан период у развоју младог човјека; она обухвата онај дио од почетка пубертета до завршетка раста и развоја. То је период веома интензивног раста, бурне хормонске активности и емоционалног сазријевања. Са сазријевањем и покушајем да се оформи идентитет властите личности, адолосцент тежи ка независности, одбацијујући се родитељски стандарди и покушавајући да утицај и усмјеравања одраслих. А то усмјеравање у том годинама је заиста неопходно, али не као појединачно, него колективно. Млади у том узрасту желе да експериментишу новим идејама и доживљавају је без надзора одраслих, и за неуспехе и погрешне поступке оптужују обично или родитеље или професоре. Док у претпупертетском периоду родитељи имају одлучујући утицај на формирање дјетета, сада припадају групи која изузетан значај може доминирати мишљењем и понашањем адолосцента. Он у групи налази осјећај сигурности и она му пружа поуздану у рјешавању сукоба. Свјест је одавно позната да чињеница па се преко програмираних „група“ спорта, различних секција, које одговарају интересима младог човјека, покушавају да се стварају сличности, омогућију користан и здрав развој личности. У супротном дјетеју у том узрасту постаје члан „спонтано“ формираних група, где се потенцијално нагомилана енергија усмјерава на научешће у нежелјеном правцу. Тамо у први план долазе агресивни појединци који намеђују своју силу, често праћен асоцијалним понашањем. Ускоро долази и до проблема и у школи и у породици, појављују се неадекватно и неприкладно понашање а чести су и поремећаји личности. Почиње конзумација алкохола, пушчење а понекад и конзумација тежких дрога. Младићи и дјевојке у том узрасту и на мале стресове реагују узбуђењем, која код њих изазивају нелагодност, кривицу, неконтролисано осјећање или непријатељство и патњу. Неки испољавају емоционалну нестабилност и при малим поводима склони су експлозивним изливима бијеса. Често имају претjerane идеје о својој важности, које се заснивају на нереалним достигнућима. Они обично не уче на искуствима других, већ их скреће тек када их сами (често болно) доживе. Док су им емотивни проблеми бројни, физичко здравље адолосценте обично је добро. Код астматичара обично тада престају кризе, много су рђеји и друге респираторне инфекције а већ су стекли имунитет на разне болести раног дјетињства. Ипак, енормно брз раст понекад доводи до несклађа између раста kostiju и mišića па су relativno честе искривљености kичme (skolioza i kifozija), погрешно држење, ravna stopala, a kod djevojčica problema sa bolnjim i neredovnim menstruacijama, nekada nedostatak apetita i mršavosti ili pak egnormna gojaznost, mada ona kod velikog procenta gojazne djece tada nestaje. Ako se djelete kreće u "grupi" bez kontrole profesora ili roditelja ono u visokom procentu počinje konzumaciju.

Др Тадија Николић

400 БРОЈЕВА "ПРИМОРСКИХ НОВИНА"**ТРИСТОТИ БРОЈ 13. ЈУЛА
1986. ГОДИНЕ**

—Од 13. јула 1972. шtampano је 300 бројева „Приморских новина“ на нешто преко 2.500 страница (било би то пет великих комплета) на којима је објављено преко 30.000 разних написа—виesti, чланака, осврta, извјештаја, друштvenih хроника, информација, приказа и репортажа—пише у уводнику 300 броја који је као и први изашао за Дан устанка црногорског народа.

Свечано је прослављен Дан борца, а по водом јулских празника објављено је подсећање на прву битку на мору у Лучицама 13. и 14. јула 1941. године.

Објављен је разговор са чланом СИВ-а и предсједником Савезног комитета за туризам **Миодрагом Мировићем**, у Петрови се добро припремили за сезону, а Монтенегро спрес је припремио богат излетнички програм. Најављено је да ће Цетињани и тог љета солидарно помоћи водоснабдијевање Будве, пристиви компарата је крајем јуна вођен први авио-

рат, а од села Подострог до Учикала је почело асфалтирање пута.

Читаоцима је представљен чехословачки филмски ствараљац **Олдрих Липски**, енглески археолог **Фијон Гилмор-Івс**, ствараљашто **Чада Вуковића** уз 50. годишњицу његовог књижевног рада, а у Дубровнику је промовисан краткометражни документарни филм „**На безмеђи**“ у организацији Међурепубличке културно-просвјетне заједнице...

Годину дана прије 300. броја умро је **Димитрије-Дино Јовановић**, први главни и одговорни уредник „Приморских новина“, па су читаоци подсећени на његов допринос листу.

Уз 300. број, објављени су имена аутора чији су прилози објављени до тог броја, главни и одговорни уредник је био **Владимир Станишић**, а лист се шtampaо у шtampariji „Андреја Палташић“ у Котору.

400. **ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ**

СПЕЦИЈАЛИТЕТИ ПРИМОРСКЕ КУХИЊЕ
припрема: кувар **Војо Пићан**

**ПРОЉЕЋЕ – ВРИЈЕМЕ
ЗА ЈАГЊЕТИНУ**

**ЈАГЊЕЋА КАПАМА
СА КИСЕЛИМ МЛИЈЕКОМ
И МИЛЕРАМОМ**
(за четири особе)

Пшта је заједничко чобану који уз ватру, поред огњишта, ужива уз вече-ру, гледајући како наконстри-јешени планински врхови гутају-сунце на западу, и сладокусију — гурман који озбиљно проучава јеловнике чувених ресторана. Заједничко им је одабирање младе јагњетине и то од јагњета које је само сисало мајку, а она пасла траву коју је влажила слана, траву кроз коју су расле и оне миришљаве биљке ових наших брдских предела и крајева. И није чудо што се са поносом ходијери и ресторатори хвале из којих је предела њихова јагњетина која се налази на јеловнику. Окренути јагње на ражњу сан је многих и у праву су — печено полако на тихој ватри, жару, без икаквих додатака, оно до краја може развити своје њежне мирисе и задовољити наше укусе. Од тог меса можемо спремити безброй јела за сваког понешто, зависно од укуса.

Врхунски кувари смишљају све новије специјалитете од младе јагњетине. Ту прије свега треба опрезно и промиšљено бирати зачине и додатке да се добије склад при чему зачини и додаци неће покварити мирис и укус меса, већ ће само да га оплемене. Уз ово прво свеже младо прољећно месо најбоље ће се слагати млади лук, млади чешњак, метвица, рузмарин, босијак, или поврће и зачинско биље из предела одакле потиче јагњетина. Међу месима јагњеће носи племићку титулу. Добило га је по једном јелу **Барон**, или у првобуду печено јагње у цијелој коме смртно претходно извадили све kostи, напунили и уроловали као саламу, пажљivo и лагано испекли. (Naziv ovom јелу је дао енглески краљ Хенри VIII који је имао укуса и од тада је тај назив убачен у брзим ресторанима и на пријемима, јер се ради о веома скромном јелу). Многи су му дали царску титулу само због тога што су га наши преци знали једноставно скувати на млијеку без много зачина, уз додатке куване кртоле у киле, домаће кисело млијеко, а хотелијери све то знали и прилагодили модерном угоститељству. Зато ће јагњетина удржена са маштом и кулинарским умijeћем носити и даље све титуле и епитете.

Из обиља јагњeћих специјалитета у овом броју издвајамо само три јела и рецепт за један приморски колач.

**ЈАГЊЕЋИ КРЕМ ЧОРБА
(за осам особа)**

Потребно је: килограм јагњећег меса три главице црног лука, 100 грама мркве, 100 грама бијеле зелени (лашканат), 100 грама коријана целера, двије паприке бабуре, један лист ловора, једна кашика парадајз пире-конзерве, два децилитра уља, двије кашике брашна, једна кашика алеве паприке, једна везица першуна, једна везица копра, три децилитра миљерама, један лимун, со и бибер по укусу.

Начин припреме: Месо оприте па га нарежите на коцице, мркву, бијелу зелену, целер и паприке, очистите, оперите и нарежите на коцице. У лонац налијте четири литра воде, ставите коцице поврћа, додајте лист ловора и кувайте 20 минута. Након тога додајте месо и парадајз пире, посолите и наставите кувати. Када је месо мекано на уље проприте брашно, додајте алеву паприку, па запршују на чорбу. Густу чорбу поспите ситним першуном и кором и кувате на тихој ватри десет минута. Склоните са ватре, пробајте укус па чорби додајте измијешан миљерама са соомом од лимуна. Послужите вруће.

Кад добије лијепу боју налити супом и динстати на тихој ватри. Ситно нарезани црни лук, згњечени чешњак, испржити на уљу па додајте огуљене и нарезане памидоре. Томе додајте вино и петрусин, посолите и побиберите. Када се сос згусне додајте ситно нарезани пршут, оригано и петрусин. Промјешајте и додајте парадајз пире. Макароне скувате на тврдо, оциједите. Бут ће бити куван за 45 минута, те на овалу или посуду ставите оциједене макароне, на њих сложите нарезани јагњети, прелијете све сосом који сте направили, те све лагано поспите са грлатим сиром и ситно сјеченим петрусином.

ПРИМОРСКА РОЖАТА

Рожата је позната на цијелом Средоземљу и сви је присвајају као своју. У основи се ради о истом колачу који хотелијери називају крем карамел.

Потребно је: литар млијека, осам јаја, 400 грама шећера, децилитар мараскина (вишња-карамела).

Начин припреме: излуپајте јаја жицом за лупање, додајте 200 грама шећера и наставите лупати — туђи док се шећер не отопи. Након тога долијте млијеко и мараскино. Добро промјешајте. У посуду отопите 200 грама шећера и пржите га док не добије смеђу боју (карамел). Пазите да не прегори. У калуп за рожату (крем карамел), улијте пржени шећер, а затим припремљену масу за крем. У дубљи плех налијте топле воде (купка или „Бен Мари“ — **Бања Марија**, посуда за кување на пару), или тако да кад у њу ставите калупе са наливеним кремом вода не прелази више од једне половине калупа. Кувајте на парни у рерни на 220 степени око један сат. Охладите па ставите у фрижидер. Приликом сервирања окрените, извадите из калупа и ставите на прикладну здјелу. Ову крему можете декорисати са шприцаним шлагом, исеченим мендулама, или конзервираним трешњама и вишњама.

Начин припреме: бут посолите и побиберати и опећи на уље. У другим земљама уживају јагњетину и ево једног рецепта из суседних, медитеранских земаља и њихових кухиња. Потребно је: један јагњeћи бут, уље, супа, три главице црног лука, два-три чешњака, четири памидоре, со, бибер, 20-30 грама пршута, два децилитра бијelog вина, пола кила макарона, 100 грама грлатог сира, једна балица петрусица, мало оригана, двије-трикашике парадајз пире. Пазите да не прелази више од једне половине калупа. Кувајте на парни у рерни на 220 степени око један сат. Охладите па ставите у фрижидер. Приликом сервирања окрените, извадите из калупа и ставите на прикладну здјелу. Ову крему можете декорисати са шприцаним шлагом, исеченим мендулама, или конзервираним трешњама и вишњама.

МИТАР МИТРОВИЋ**СВЕТИ СТЕФАН**

Пред тобом снага искона руди Стидљива јутра просипљи росу. У твоме оку море се буди. И Месец златну расплиће косу.

Пред тобом бура опроштај шаље Морнару смелом на пучини. Јер ти си сјај златне медаље. Што наше море најлепшим чини.

Ти си опојан попут пића. С Паштровске горе што се слива, Ти си најстарији брат Панѓровића. Што их окупља и призива.

Ти памтиш многе далеке дане. Ратнике славне, битке и буне. Лечио си све наше ране. С тобом се буди, тобом се куне.

На светом скупу ко тамјан меко Рајском мирноћом ниже се дани. Твоје је име знано далеко. По теби и ми, постасмо запани.

ЉУБИШИН СТИЛ У ЈЕЗИК

Љубиша је неамбициозан писац, рекло би се, усамљен, а спонтан, сав у финим линијама стила и језика, и од узлета у извиђанијаним описима ситуација и ликова, у страсним психолошким помирањима. Али неријетко и сувопаран, етнографски и фолклорни документаран, што смета и писцу и читаоцу. Љубиша није био заклети стилиста, мада је велики умјетник ријечи када је у питању његов језик и његова ременица. Основно је, изузимајући ове недостатке, да он у својим приповјеткама полази из једног посве сложеног, критичког, модерног ако хоћете, односа према стварности.

Основне вриједности Љубишиног приповједачког опуса јесу сложеност, савјетост, драматичност, мирноћа и иронија који његов стил чине специфичним и уздижу га изнад мјестимичних разведености, непотребних дигресија. У његовом реалистичком књижевном методу, преовлађује естетски смисао, мада просто зачујуће несразмјера између естетског и упршићеног исписивања, између бриљантних ликова и непотребних, развучених пасажа друштвених видова живота. Јма се утисак да је поједина мјеста писао на брзину, не трудећи се много око технике приповједања.

Љубишин приповједачки проседе зачиње се у самом средишту наше усмене, народне књижевности, уред мита и легенде. Стиче се утисак да овај наш значајни писац није имао, осим огромног књижевног дара и исто толико великог животног искуства, ширу књижевну културу. Зналац италијанског и преводилац са тог језика, Љубиши је тек касније научио азбуку свог матерњег језика, па отуд, очигледно, и његова неизинтересованост за модерну страну књижевности. Контроверзност његове књижевне појаве и у овом случају је необична: ватрени борац за словенско питање—готово да није показивао никакво интересовање за словенску, посебно руску, књижевност! С тога, дакле, Љубишино приповједање носи печат народног приповједања.

Дијалог је највећа вриједност Љубишиних приповједака, динамичан, ведар, ироничан, језгровит, спонтан, лак. Све своје сјајне ликове, а има их израда у његовим приповједкама, и оне главне који су окосница приповједања, и оне епизодне, успутне, и мушки и женске, и позитивне и негативне, Љубиша описа-

сује кроз сам њихов дијалог. Највише сока, снаге и полета налазимо у његовом дијалогу и језику који је архаичан, паштровски, маински, поборски, грбальски, али чист и сведен, језик у коме је до пуног изражала дошао пишчев дар живописног, духовног приповједања, његова способност да оживи средину и вријеме, људе који у том амбијенту живе. И читалац се поново напротив пита: зашто је писцу потребна документарна вриједност приповједање у њеној потпуној животној истинитост? Писац као да тиме хоће да претпостави близнакост животу, занемарујући одређене законитости приповједачке технике која мора бити чврста и добро изграђена. То, свакако, као одређени лични стил и књижевни, духовни, став, умјајуће не само драматичну савјетост причања која је у Љубишиним дијалозима и ликовима изванредно постигнута, него и естетску вриједност већег броја његових приповједака.

Свеједно што је одраз једне патријархалне свјести, а не шире литерарне, европске модерне просвјености, свјет је Љубишиних приповједака је најмање фолклоран и локалан. Из његове књижевне школе која се зове живот, израстао је писац један пријвидно близак, завичајни свјет, према коме је он у тренуцима најчешћи надахнућа по мало разнодушан, ироничан. Описујући га постранце и искоса, Љубиша му даје своју пуну мјеру, или све то радије спонтано, интуитивно, тежећи евочирању животних дубина. Скицира фабулу, прича неку необичну и занимљиву анегдоту, са подтекстом у коме су значења приповједаке.

Пародокси Љубишине умјетности који се смјејују од његове живописне слике до беспотребне фактографске дигресије, од духовног дијалога до фелтонистичке упадице, творе један исто тако парадоксалан, горак и једак, а толпа и насиљен, груб и мукотрпан, а препун животи и питом свјет. Мада је Љубиша своју поетику грађио на принципима једне традиционалне, усмене приповједачке концепције, он је у готово свим својим приповједкама ближи данашњем читаоцу и модернијим концепцијама литературе него што се то на први поглед чини. Његова смјежина стила и језика која избија из његових ликова и дијалога има у себи слојеве универзалног значења, оне зраче пуним сја-

јем на савременог читаоца и погађају његов укус. Језик и стил Љубишиних приповједака је цјена страшних судбина њихових ликова које су космичке, а ти ликови су митови. У Љубиши свијет је мит. Мит је животнији од праве стварности. Мит је Кањош Мацедоновић, Вукац Паштровић, Мијат Гробљанић... На њима је судбински печат тамне уништавајуће стварности која је је сваког часа када да угаси нејаку свјетlost свјести, да избије кроз њу и покаже своје космичко, страшно лице. Ови ликови живе усамљени у нашој књижевности, и ако у миту. Спасење од свега кошмарног што их је заједицем у животу нашли су у митолошком, реалном Љубишином тумачењу. Они нам се напротив врађају у свјести: „Ја сам, синко, био на ситу и под ситом, сваке сам муке обишао, осим што ме милији још нијесу мљели. Опарени каши у хлади! То су истине људи које је мучио живот. То је слика живота у бездану којег је Љубиша тако виртуозно описао, живота који значи побједу уздржаног реализма над мрачним судбинама описаных животних ситуација. Овакви примјери, пуни литејарне снаге и животне ујеरљивости, сутескивно портретисане личности, доминирају у свим Љубишиним приповједкама. То су мањом искусни и оштроумни људи, свеједно да ли позитивни или негативни, да ли историјске/личности или обични смртници, да ли властелини или кметови, мушкарици или жене, калуђери или фратри, лопови или судије, свеци или смутњивци... Када су у питању женски ликови који су у Љубишиним приповједкама готово сви транспоновани са позитивним предзнаком, има једна карактеристична, опет парадоксална, необичност: у контексту мушки-женских вриједности женски ликови су без изузетка предоминантни над мушким ликовима са негативном пишевом конотацијом. То Љубишино обликовање ликови има изразито морални вид дожиљјаја свјета живота јер се уобличавају у изразито епском утиску животне стварности. Стилизујују, дакле, животну ћиљку својих људака правећи је онаквом каква је устну била, пишчев хумористички приказ њиховог живота чини истовремено сложенијим, благодарнијим и ведријим. Хумор је растерећене, искуство, разбирига, мудрост.

Грађење сијеа је код Љубише најчешће спутано и

споро, мада он у пуној мјери влада сијеом захваљујући епизодама, дијалозима и ликовима. Прекиди у сијеу остављају утисак као да писац остаје без идеје и њеног замаха, као да му, уосталом, до композиције није ни стапао. Али се зато немарни стилиста преобраћа у даровитог и виртуозног епизодисту блиставе и јетке, ефористичке реченице. Не може се не престано пловити између обала, није лијепо чојеку да буде сам. Ослободивши се чемерне усамљености, као сви његови јунаци, Љубиша се једино труди да се спаси под окриљем симбола. То му је литејарно оружје, последње уточиште и пристаниште—сажета мисао, у свега једној реченици: „Сви умукнули колико би орудија даса пут окренуто воловима“. Или сажет лик: „Пропрти најпрви протопоп Абрамовић, подмукла лисица, која се из доста гвожђа одапињала. „Или сажет опис: „...нађе драги камен о Јасофије, из којег сијевају варовнице као из ужарене мазије гвожђа кад је ковач млати, уз којег се може вечерати као уз зубљу“. Љубишије потребан само један потез

пера да цјелини приповјетке, макар и нарушењо неким оштитим ставовима, да дубљи смисао.

Љубиша је био даровит приповједач. У писању су га ометала унутарње, рационалне препреке, ометала га је амбиција коју није успијевао да разлучи од неких практичности у животу и преокрене их у корист своје књижевности. Једносавно, мало је писао јер му, изгледа, за тај мукотрпни посао списатељски није остало много времена. Писање је једна сасвим друга, одвојена стварност, предуслов без којег није сагледив свјет свакодневног живота. У тој другој, одвојеној стварности, Љубиша је мало боравио. Имао је дар великих размјера, али као да га у суштини нијесу привлачиле мистерије стваралачке егзистенције, мистерије њеног лабиринта. У ономе што је, попут своје мајке, будванске прелеје, испре до најтапанијих нити духовног зрачења, види се да је био човјек од дара, али не и од претјераног аскетског одрицања зарад свога пера. Више је држао до етичког него до естетичког преиспитивања и пресијавања, мање до усавршавања индивидуалног и оштитељујућих, заокружених сазнања.

Бошко Богетић

Стеван Лукетић: ЉУБИША

ПОВОДОМ 172. године од рођења Стефана Митрова Љубише Јавна установа „Музеји, галерија, библиотека“ је крајем фебруара организовала два скупа посвећена Љубишином животу и дјелу. Прави, назван „Будвани Љубиши“ на коме су у Будви и Петровцу говорили књижевник Боско Богетић, др Мирољуб Лукетић, Љиљана Зеновић и Божена Јелушин, други, књижевно вече у Будви на коме су говорили академик проф. др Новак Килибарда, др Радослав Ратковић, Желидраг Никчевић и др Синиша Јелушин. У овом броју објављујемо излагања Боску Богетића и Нову Вуковића.

Бошко Богетић

ИРЕТИЛАТИ СЕ НА

Приморске новине

КАКО ДАНАС ЧИТАТИ ЉУБИШУ

материјал и амбицију истинских студија. Критике овог другог типа појавиће се тек у новије вријеме и означиће, ако не превредно-вање, а оно несумњиво реактуелизовање Љубише, његов излазак из сцене.

Што је Љубишино дјело било у сјеници Његоша разумљиво је. Та сјеница је велика и долази од једног горостасног стабла, највећег које је икад појасило у нашем књижевном врту. У то се сјеница, уосталом, Љубиша добровољно постављао, бивајући опсједнут Његошевим генијем и преузимајући од њега теме и мотиве. Али што је Љубишија био у сјеници многих старијих и, нарочито, новијих по правилу идеологизираних „величини“, представљава направо сложенијим, благодарнијим и ведријим. Хумор је растерећене, искуство, разбирига, мудрост.

Рецепција и, условно речено, дистрибутивни пласман Љубишина дјела практично су се ограничавали на један број, и то не увијек најбољих, приповједака тог писца. Поред блиставог Кањоша Мацедоновића ишао је, као по правилу, развијени, инкохерентни Поп Андровић нови Обилић, ако не у цјелини, а оно макар у епизодама. Два су основна разлога за то, од којих најједан није естетски. Први лежи у наглашеној патриотској, до патетике доведеној, интонацији у којој се налазила могућност власнитог доцирања. Други се тиче атрактивне етнолошке материје, која својом бizarношћу може да буде интересантна прије свега евентуалном страном читаоцу, на кога је, иначе, писац често помишио. Не треба, свакако, схватити да ова Љубишина приповједања нема умјетности у себи, али она није Кањош Мацедоновић, није ни Крађа или прекрађа звона, није ни близу многих причања „златоустог“ Вука Дојчевића, за која знају углавном само професионаци. И неке друге приповједаке којима је представљана Љубишина умјетност нијесу, свакако,

бољи дно његове прозе. И кад су „заступале“ Љубишу неке његове приповједи су у свијести актуелне критике и за њом „ходећег“ читатељства то чиниле по правилу моралном димензијом ликови, на штету опште драме живота колективна, народна, изгубљеног и препуштеног самом себи, у суровој игри историјских и социјалних сила. Посебно на штету стила приповједања, а оног финог, духом, мудрошћу иронијом и смијехом противаконог, „сказа“, који и својом спиритуалном садржином и својом званичном супстанцијом неодоливо плијени чак и кад сам предмет приповједања не представљам срећан избор.

Једном ратничком менталитету и романтизираном укусу, дакле, скоро редовно је подастрирана херојска драма на рачун свега осталог, прије свега на рачун хумаора и духа у ширем смислу тог појма. У сјеници типично херојских ликови остајали су они други, па чак и један Вук Дојчевић, који је конципиран да представља духовни тоталитет једине расе, да тако кажемо. Дојчевић, као најкомплекснији Љубишин лик, у читалачкој оптици традиције практично је свођен на своју пикарску димензију и на трансмитера анегдотског рустичног наслеђа. Такво интерпретативно осиромашење, односно таква „непрочитаност“, тиче се у великој мјери и једног Кањоша, који је одавно „изашао“ из Љубишина дјела и почeo своју кмплексну егзистенцију као симбол, као архетип и парадигма, која „ускаче“ у друге текстове и у друге умјетности.

Ограниченој једног приступу, једне врсте читања, природно, још се више осјећа кад су у питању друге структуре дјела, посебно оно што се обично назива „спољашњом“ и „унутрашњом“ композицијом. Старија критика никад није постигла сагласност у вези са писањима на 8. страницу

ако данас читати Љубишино дјело?

Зашто се поставља једно такво питање?

Свако ново вријеме даје књижевном тексту, без обзира на његову старост, извјестан прираштај значења. Иако већина модерних теорија овог вијека говори о аутономности и семантичкој затворености текста као структуре, чијеница је да се кореспонденција текста и времена у ком се текст чита и тумачи увјек успоставља изнова и на специфичан и нов начин. Уклапајући се у систем књижевне традиције, у огromну хронолошку устројену грађевину ваколике књижевне умјетности, интерферирајући са другим дијеловима, свако ново, под условом да посједује истинску умјетност у себи, представљају нови искорак у вријеме. Наравно, сви књижевни текстови се у том смислу не понашају идентично. Њихови дometni и њихов латентни потенцијал битно се разликује од случаја до случаја. На путу кроз вријеме неки од њих се ослобађају, у великој мјери, ознака

ШКОЛСКА ХРОНИКА СРЕДЊОШКОЛЦИМА — ТИЈЕСНО

СРЕДЊА школа „Данило Киш“ коју похађа 709 ученика, (како је речено на заједничком састанку наставника и родитеља ученика, крајем фебруара) суочила се с низом озбиљним потешкоћама које директно утичу на рад и одвијање наставе.

Број ученика се сваке године повећава, што уследује рад у дубије смјене у скученом простору, а све се негативно одражава на наставни процес. За поједине предмете, недостаје одговарајући стручни кадар, а многи наставници, нездовољни материјалним положајем и платом од 500 динара, не обезбеђују ни минимум егзистенције.

Од 67 запослених, 20 су без стана, па представљају социјално угрожену категорију становници у општини Будва.

Због лоших материјалних прилика нема доволно наставника па, рецимо настава на страним језицима није адекватно заступљена. Највјероватније је да ће ученици на крају школске године полагати разредне испите.

Школа нема салу за физичко васпитање, а сва настава да се обезбиђе термини за наставу овог предмета у новоизграђеној спортској дворани, нијесу уродиле плодом. Проблема на жалост има још, па су се професори и управа ове школе с правом запитали да ли у оваквим околностима могу сносити одговорност за одвијање наставе у школи.

Говорећи о нагомиланим проблемима, Михаило Бацковић директор Средње школе „Данило Киш“ каже, да тренутно недостаје шест професора и то прије свега страних језика и математике. На објављене конкурсне скрите нико се не јавља. Заинтересовани одустану им сазнају да је просечна професорска плата 500 динара, као и да не постоје услови за добијање стана. Ситуација постаје тежа, тиме што одлазак из школе најављује и један број садашњих професора, нездовољних материјалним положајем.

— Ако се раст броја ученика настави, већ следеће године нећемо моћи да организујемо наставу, упозорила је Бојана Паповић, истичући да се може десити да око 100 ученика осане неуписано.

Професор Божана Јелушић ситуацију оцењује прилично драматичном, упозоравајући родитеље, да се може десити да заједно сносе одговорност за неуписану дјецу. Она је као прелазно рješenje предложила доградњу једног броја ученицица, иако сматра да се проблем мора дугорочно рješavati изградњом нове школске зграде. Апеловала је да се постојећи слободан простор између школе и аутобуске санице сачува за школске потребе.

— „Надали смо се да ће проблем, недостатак физултурне сале завршетком изградње Спортске хале бити рiješen, каже директор школе Михаило Бацковић, али се то на жалост није десило. — Сви напори да се у дворани обезбиђи одвијање наставе физичког васпитања нијесу урадило плодом. На отварању хале њена су врата за нас остала затворена.

Љубо Рајеновић, члан школског одбора сматра, да општина Будва треба да се ангажује код надлежног републичког министарства, да се у докладно вријеме, изгради нова школа. Он каже, да се мора радити на стварању услова за довођење кадрова у школу, било путем обезбеђења привременог смјештаја или додјелом плацева за изградњу станови. Такође је рекао, да треба инсистирати, да се настава физичког васпитања поготово прије подне обавља у Спортској хали.

Након опширне расправе закључено је, да посебно радно тијело састављено од родитеља и наставника сумира расправу и са закључцима упозна надлежне у Општини и Републици.

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

ОШ „СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША“

ОБИЉЕЖЕН ДАН ШКОЛЕ

ОСНОВНА школа „Стефан Митров Љубишић“ обиљежила је 29. фебруара Дан школе. На свечаности одржаној у сали „Зета – филма“ говорила је Биљана Вукчевић, директор школе, која је истакла да школство на овом подручју има дугу традицију – низа основна школа у Будви основана је 1831. године. Два разреда те школе завршио је и Стефан Митров Љубишић, чије име основна школа у Будви носи од 1961. године.

— Данас школу похађа 1678 ученика распоређених у 52 одјељења, од којих су 383 ученика распоређених у 52 одјељења од којих су 383 ученици – путници. Перманентно повећање броја ученика који гравитирају овој школи, чини је тијесном. Колектив школе броји 89 чланова, а наше ученике образује и васпитава 50 наставника и 18 професора, од којих су 16 наставници путници, а 37 без ријешеног стамбеног штита. Низак материјално-социјални положај радника је проблем са којим се ова школа обзбиљно сучава – рекла је Биљана Вукчевић – Но, и поред свих тешкоћа, школа мора да одговори захтјевима времена, да се са њима активно носи, не мирији се са постојећим. Ентузијазмом, који краси већину чланова колектора, идују се креативни дјечији потенцијали, а стваралачким заносом смо у најтежим временима ушли у пројекат ин-

форматизације наставе и учења у школи: купили три компјутера, штампач и скенер, и тако омогућили нашим младим, паметним главама да их преко информатичке секције уведемо у свет рачунара, а самим тим, припремимо за будућност.

У наставку свечаности ученици си извели програм у коме су кроз ријеч, пјесму и игру приказали и приближили живот и дело Стефана Митрова Љубишића. Програм су припремили наставници и професори књижевности ове школе, а изведен је у дјелови из приповједака Краља и прекраља звона, Скоцићевоја, Причања Вука Дојчевића, Кањаша Мацедоновића, као и анегдоте везане за Љубишин боравак у Бечу. У програму су још учествовали народни гуслар и ученици Школе за основно музичко образовање.

Други дио свечаности поводом Dana школе одржан је у просторијама школе. Приређене су изложба ликовних радова који су награђени на републичким такмичењима, изложба техничке секције са великим бројем техничких иновација и диплома, обављен је обилазак историјског кабинета са преко хиљаду експоната.

Поводом Dana школе изашао је и нови број школског листа „Једро“ посвећен Стефану Митрову Љубишићу.

Б. Поповић

ЛИКОВНЕ ИЗЛОЖБЕ

САВО ПАВЛОВИЋ

ОД 18. ЈАНУАРА до 10. фебруара у Југословенском културном центру у Призу приређена је самостална изложба Саве Павловића. Сликар из Петровца представио се са 40 акварела из циклуса „Звуци из тишине“ инспирисаних, као и претходни, морем.

У акварелима Саве Павловића преплићу се стварна и нестварна бића, виђено са сновима у којима се чврста граница реалности и подсвести често не може одредити, па чак ни наслутити. Његове аквареле су

Б.П.

стваралачки спој и преко њега подарили нашој књижевности неке вриједности и неке обрасце које она до тада није имала. То су ствари које, можда, још увијек нијесу сасвим „прелознате“, истражене и усвојене као чињенице. Да није Било Љубишина сусрета са Бокачевим дјелом, питање је да ли бисмо добили „српски Декамерон“ – Причања Вука Дојчевића. Намиме, питање је да ли ће један такав систем уланчавања прича и устројства и организације централног лика ушао у нашу литературу и извршио утицај великог значаја утицај који се није угласио ни данас. Тако ће нпр. Драгиша Жиковић који је деценије посветио проучавању европских оквира наше литературе, изрећи став да је Љубиша створио код нас праву историјску приповједику – приповједику валтерскотовског типа, плодноносно искористивши Манционија. Тај став, чини се, изврсно помјера читалачку визуру као оним романтичним својствима текста, скоро већ заборављеним, тј. оном специфичном осјећању историје у ком се велики историјски чинови преламају кроз индивидуалне судбине, намјере и страсти, не само познатима него и анонимним актерима и где се тзв. мали догађаји и случајност слажу у резултантне огромне историјске снаге. Хоћу да кажем: епска димензија Љубишина романтизма неупоредivo је вишег запажана и спомињана, што се некако више уклапало у типичне обрасце оне романтичне струје која се проистекла из Вукове школе. Сигурно је да Љубишина поетика поједију низ ставова те школе, али новија ишчitавања откривају и оне стране Љубишине прозе које је издвајају из општег сазвучја наше

ОСНОВНА ШКОЛА „С. М. ЉУБИША“

ДОГРАДЊА СПРАТА

- За наредну школску годину биће потребно шест нових ученици, па се због тога предлаже доградња спрата на постојећој згради или поновно отварање подручних одјељења у Радановићима и Светом Стефану

НАРЕДНЕ школске године Основна школа „Стефан Митров Љубишић“ треба да упише око 1.700 ученика у 54 одјељења.

За нормалан рад у дубије смјене (трећа је искључења на због великог броја ученика – путника) биће потребно шест нових ученици, објашњава директор ове школе Биљана Вукчевић. Услови за пренамјену и адаптацију просторија нема, пошто је на приземљу дограђено 14 неусловних ученици, па се предлаже доградња једног спрата на згради ове школе.

Као могуће рješenje помиње се и евентуално поновно отварање подручних одјељења у Радановићима и Светом Стефану, одакле сада Будви долази на наставу највећи број од укупно 383 ћака путника.

Најбоље би било кад би се изградила нова школска зграда у Будви, што је и планирано, али ће за њену изградњу бити тешко обезбиђити средства. Међутим, за доградњу спрата на постојећој згради помоћ је већ обећао предсједник општине Будва Жарко Миковић, који је са сарадницима, 5. марта ове године, посетио Школу и разговарао са њеним представникима.

Предсједник Миковић је послије ових разговора изјавио да је општина такође спремна да помогне и у рješavanju осталих најактуелнијих проблема ове школе – постављање ограде и уређење школског дворишта, посебно позади зграде, као и замјени дотрајалих водоводних инсталација.

Д. Цвијић

Приморске новине
новине које се не читају само један дан

У ПАРИЗУ

приповједке друге половине XIX вијека, интегришући је чвршће у европски контекст.

Ограничено вријеме које ми стоји на располагању за већешње тематско питање – како данас читати Љубишићу? – хтио бих да искористим и за неколико необавезних препорука. Право: Љубишићу треба читати. То је основно. И без нових сазнања и нових могућих приступа, он, као аутентична вриједност пружа много. То је као да освајају неки планински врх: не морате увијек налазити нов правац освајања да бисте се нашли тамо где треба. У дјелу тог писца увијек има изазова за доживљавање, асоцирање, размишљање, поређење, односно за успостављање једне у основи естетске реализације према њему. Велика књижевност, наравно, не застаријева; она само мијења природу и нове кореспонденције са читаоцем. Међутим, књижевност има и једно необично својство. Она вам враћа онолико колико уносите у њу. Ако јој приступите са потпуно преданошћу, уз то и са амбицијама, знајима и културом једног више реда, логично је да ће вам она пружити много више: битјете јаче обасјани љеним духовним свијетом и јаче „уроњењем“ у њен функционални свијет, који је увијек дјелом и ваш. Није друкчије са Љубишићом. Умјетничка фикција његова дјела, која се бар овдје доживљава као дубља, суштинска историја, постаје, на специфичан начин, наравно за оног ко хоће и може да препозна и прича о нашим данима.

НОВО ВУКОВИЋ

КУЛТУРНА БАШТИНА

400. број
ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

МАРТ 1996.

МАНАСТИР ПОДЛАСТВА

Кроз немирну историју грбљског подручја манастир Подластва био је један од најзначајнијих вјерских, културних и политичких средишта. Лоциран недалеко од Будве, на малом брежуљку иза превоја Топлица, поред којег води стари пут за Котор, своје име је добио по истоименом селу **Ластва у Горњем Грбљу**. Историјски извори нам прецизније не отварају тачно временско раздобље за које се може везати оснивање овог значајног сакралног споменика. Једна од низа легенди саопштава да је манастир основао цар **Душан** и то године 1350., међутим, друго предање говори да је и прије овог времена, на мјесту данашњег храма, постојала мала црквица око које су, у доба **Немањића**, саграђени конац за капућере и духовнике који су са овог коначишта полазили за света мјеста. Остало је легенда да је **Сава Немањић** одавде, па преко плаже Јаз, где га је чекала галија, кренуо за Свету гору. Поменута легенда која говори о години 1350. и цару Душану као ктитору овог манастира, интересантна је и због приче о сестрићу Душановом, будићем српском кнезу **Лазару**, којег је овај, послије свог боравка у Грбљу, одвео из овог краја. Како каже легенда Душанова сестра Груба је била изразито рујна жена што је потврђивало и само њено име. Будући племенитог срца и приједна допала се једном грбљском кнезу који је одлучио да њоме ожени сина. Плод овог брака бјеше син коме најдунуше име **Лазар**. У Грбљу нико није знао да је Груба рођена Душанова сестра па он је виђе и познаде приликом свог обилажења овог краја и боравка на ручку у кнежевој кући. Видјевши и сестрића Лазара, Душан затражи да Груба и кнез са сином напусте Грбље и дођу к њему на Косово. Кнез и Груба не хтедође послушати, а ни дати сина Лазара да иде са јуком. Цар Душан тада посјече кнеза, узе Лазара и одведе га са собом на Косово, својиме не одвајајући се од њега и носећи га у наручију.

Писани историјски извори први пут помињу манастир Подластву у првој половини XV вијека. Године 1417. помиње се у

вези са житељима грбљског села **Врановића**, док се за годину 1427. везује усвајање познатог „**Грбљског Статута**“ на збору одржаном у овом манастиру. Као зборно место свих Грбљана, важан духовни и политички центар у коме су се осмишљавале и валоризовале одлуке релевантне за даљи историјски ход овог подручја, овај манастир је често трпји груба разарања, паљења и скрњављења, тако да је право чудо што је до данас остао активан. Средином XV вијека, када је разрушен и манастир **Св. Михаила** на Превлаци, Млечићи пале и разарају манастир Подластву послje гушења сељачке буне, што се прецизније везује за 1452. годину. На жалост данас загубљени натпис уклесан на каменом прагу манастирске цркве, наводио је 1700., као годину када је овај манастирски комплекс био обновљен. Међутим, поједијни историјски извори нам отварају да је и прије ове године манастир био обнављан, а самим тим активно задржавао улогу коју је имао од самог свог оснивања. Док је раздобље XVI вијека у вези с овим манастиром остало у извјесној историјској тајновитости, период XVII вијека је дјелимично расвијетљен захваљујући настанку живописа из овог времена унутар манастирске цркве и открићу два писана извора. Прави писани извор представља одређена турска исправа из 1637. године у којој се, по водом извјесног судског спора, помиње један манастирски капуће, док је други писани извор један продајни уговор из 1697. године у коме најлазимо на подatak да је исте године у Подласти боравио владика **Сава Петровић**, митрополит црногорски. У XVIII вијеку се сачувало више помена овог манастира. Године 1710. помиње се у писму **Јемина** скадарског, а 1732. године наводи га један житељ **Ластва Грбљске** у свом тестаменту. Такође и натпис са гроба који се налази уз западну фасаду манастирске цркве казује да је ту сахрањен јеромонах **Максим Милешевац** 174. године. За сагледавање значаја манастира Подластва као политичко-правног центра грбљске жупе необично је важан подatak на који најлазимо у **Књизи Привилегија Грбљске Жупе**.

(1647 – 1767), где се у првиле-гији бр. 23. од 1. фебруара 1766. године наређује да се свака грбљска одлука овјерава пе-чатима грбљских кнезова који ће бити чувани у манастиру Подластву. Послије пада Млечачке Републике 1797. г., Грбље ће се наћи под првом аустријском управом (1797 – 1805). када ће по наређењу капетана Брадија манастир Подластва бити претворен у складиште муниције. У периоду између 1805 – 1812. у једном сукобу са Французима, манастир бива запаљен и разорен. Године 1812. се обнавља, заслугом игумана Григорија Бућина али га 1869. г. руше и пале Аустријанци. Поново се обнавља 1874. године. Послије страдања у I свјетском рату. Подластва је још једном обновљена 1936. године. Земљотрес 1979. године наније је манастиру велика оштећења која су санирана 1984. године. **Археолошка истраживања извођена након земљотresa донијеле су нова открића** која су на одређен начин потврдила предање које се у народу вјековима преносило, с колена на колено. Наиме, сондажна истраживања која је извела екипа Републи-чког завода за заштиту споменика културе, испод нивоа пода **данашње манастирске цркве открила су постојање фрагмената мозаика** који је некада покривao под ранохришћанске базилике из V-VI вијека, а која се налазила на мјесту где је данашње манастирско здање. На основу остатака зидова у простору бочних страна припрате и сјеверно од апсидалног дијела цркве, дошло се до закључка да је на овом мјесту и прије постојања грађевине из XIV вијека постојала хипотетична грађевина која се датира у период XI-XIII вијека.

Манастирски комплекс се састоји од цркве посвећене **Рођењу Богородице** (Мали Господићанд) и манастирског конака који чине једна двоспратна и једна једноспратна камена зграда. По свом архитектонском склопу манастирска црква представља једноставну

У НЕКОЛИКО претходних текстова писано је о истакнутим југословенским ликовним ствараоцима који су нашли утиште и инспирацију за своја дјела у Будви и њеној околини или је сигурно да међу њима посебно мјесто припада барду југословенске скулптуре РИСТУ СТИЈОВИЋУ.

Овај тихи, ненаметљиви господин кога су из милоште звали чика Риста, долазио је у овај крај не само што је као већина умјетника ту налазио инспирацију и уживао у њеним живописним предјелима, већ и што је за њега емотивно био везан јер га је подсећао на рану младост. Стијовић је у Будву дошао први пут као борац Ловћенског одреда за vrijeme првог свјетског рата, 1915. године. Без обзира на тешке дана рата проведене овде је овај крај тако да ће много го-дина касније ту саградити кућу у коју је ради и често долазио.

Иза овог врсног умјетника дубоке осећајности и сензибилитета, који је како су истицали поједињи ликовни критичари „ствараљац који своје дјело реже сопственим рукама у дрвету“ стоји богата животна пртча. Рођен је у Подгорици 20. октобра 1894. године у имућној породици богатог трговца. Када је завршио четири разреда гимназије, дошао је у Београд 1912. године да би задовољио очеву жељу – уписује трговачку школу. Како обично жеља буде једно, а стварност друго и у његовом случају се поновља историја „непослушног сина“. Његов први одлазак у Умјетничку школу у посјету другу **Филипу Вучковићу**, атмосфера и амбијент су толико утицали на њега да је одмах затражио исписницу у Трговачкој школи. Задовољан што је уписано вајарство убрзо се сусреће са периодом глади и немаштине јер је разочаран отац престао да му шаље новац тако да је изгледњи младић морао да послије часова скулптура корице кљеба које су оставали од његових другова.

Предјелиши се за вајарство доспио је у класу код истакнутог професора **Ђорђа Јовановића** са којим се од самих почетака није баш добро слагао и долазио у врло честе сукобе. Јовановић није много цијенио Стијовићев рад и сматрао је да је боље „да иде у жандарме него у вајаре“ јер је Стијовић настојао, али му није успјевало, да у прилагоди школским правилима већ га је стално гонила жеља да истакне своје могућности и слободу изражавања коју школа није дозвољавала. Зато је у то vrijeme Стијовић своје често утичше налазио у савији школе код Саборне цркве где је вајао **Иван Мештровић** свог „Побједника“. Његов сукоб са професором Јовановићем нестаје одлаком у Парису на Академији где је веома брзо укључио у јунјетички живот Париза и већ послије 1922. године његова дела се појављују у свим важнијим салонима и

Манастир Подластва прије земљотреса

„Поклоњење жртви“, сачувана је представа Богородице „Платитеље“ у положају „оранс“, са Христом младенцем у ме-дальону на грудима. Темељита истраживања живописа ове манастирске цркве тек треба да до-стиже ниво свог претходника, овај анонимни мајстор успијева да постиге необичан склад при распоређивању већег броја композиција по димензијама релативно скромним зидним површинама храма. Откривајући се као добар познавац византијских хришћанских догми, овај сликар, углавном, практикује елементарну иконографију, али и стилске елемене, који је красио ун-трајашњост овог храма иконописца и поријекло мајстора живописца и допринос његовој реалној валоризацији у односу на историју фреско сликарства овог подручја уопште. Постоје подаци да је некадашњи иконостас који је красио ун-трајашњост овог храма иконописца сликар Ђорђе Димитријевић, син „изографа“ Димитрија Џаска, родоначелника црногорског Владике и француског генерала Мармона и Бертрана, на коме се договарало око утврђивања граница и постизања пограничног мира, одржан је у овом знаменитом и узвишеном мјесту 2. јануара, 1808. године.

Манастир Подластва је од давнина представљао и просвјени центар грбљске жупаније. У оквиру манастирских конака постојала је и манастирска школа, а Предраг В. Ковачевић у својој књизи „Грбље, његова прошlost и будућnost“, спомиње следеће њене учитеље – јеромонахе: Максима Милешевића, Мојсија Вукшића из Сутваре, Стевана Вучетића из Ластве, Никанора

Богетића из Горовића, Григорија Бућина из Кубаса, Теофана Милошевића из Шишића, Висариона Љубишу из Паштровића, Гедеона Јуришића из Ирига и Митрофана Бана из Главата. Такође, постоје подаци да су се у овом манастиру одржавали важни историјски састанци. Митрополит Чрногорски Петар I саставо се овде са командантом Боке, француским генералом Лористоном, дана 14. октобра, 1807. године, ради договора око низа политичких питања. Други састанак црногорског Владике и француског генерала Мармона и Бертрана, на коме се договарало око утврђивања граница и постизања пограничног мира, одржан је у овом знаменитом и узвишеном мјесту 2. јануара, 1808. године.

Од покретног споменичког фонда који се чува у манастирској ризници треба истaćи једну петохљебницу из 1736. године са посветом подластовског игумана, а која је рад Стomanа Радића, из Херцег-Новог и неколико вриједних црквених књига из XVIII и XIX вијека.

■ Луција Ђурашковић

БУДВАНСКА ИНСПИРАЦИЈА ЛИКОВНИХ УМЈЕТНИКА

БУДВА ЈЕ КАО ЉУБАВНИЦА...

РИСТО СТИЈОВИЋ

приватним галеријама.

За више од педесет година стварајачки рада код Стијовића се не могу пратити неке нагле примјене које би условиле честе фазе и измене, као што је то случај код већине умјетника, него су уочена само три периода: париски, београдски и послијератни који су везани прије свега чиницима његовог живота.

Сва ова три периода почивају на утицајима Истока. Сецесије и класичног рационализма на којима ће изградити свој стил и начин изражавања. Све их карактерише иста тематика јер како је једном приликом изјавио „Највише су ме интересовале три теме: Горски вијенац, женско тијело и животиње. У једној тражим трагичну романтику, у другој чулност и поезију а у трећој, чедност и лепоту“. На тим изворима настали су његови: „Игуман Стефан“, „Вук Мандушић“, „Кнез Бајић“, „Кнез Роган“, „Дјевојка са осмјехом“, „Материнство“, „Орлић“, „Зечић“ и друге.

Користио је и разноврсне врсте материјала у којима је грађио свој свијет тако да поред ораха, крушке, руже може се срећи и егзотично дрвеће као што је абонос, индијско дрво и еукалиптус. Не можемо говорити о Ристу Стијовићу а да не усамљену од изузетног значаја у проучавању његовог дјела. Издавајући неке склуптуре на фасади Министарства грађевина у Београду, Рељеф на трговачкој комори, биста Јована Степића Поповића у парку у Вршцу, биста штампарије Божидара Вуковића у Подгорици, споменик Ловћенска вила на Цетињу.

Добитник је многобројних награда и признатија код нас. Један од посебно драгих била му је новембарска награда града Будве коју је добио 1974. године када је изјавио следеће: „Ве-рујте то је за мене драга награда, јер долази из моје вољеног града. Будва је као љубавница која се стално подлађује. За-вољио сам је још у Првом сјајском рату и та љубав из године у годину постала је све већа“. Велику радост му је и чинио да је радила и плановима био обавјештаван. Упознат са његовим симпатијама према овој институцији његових велики пријатељи и заљубљеник у Будву, др Миодраг Коларић поклонио је недавно Модерној галерији Стијовићеву склупту у мермеру са предста-ном женског акта.

Ристо Стиј

СПОРТ

ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА

Ватерполо, Прва лига

Будванска ривијера - Пријомац 26:8, Будванска ривијера - Јадран 16:9.

Ватерполо, Полуфинале Купа Југославије

Будванска ривијера - Јадран 14:9, Јадран - Будванска ривијера 10:8 - Будванска ривијера се пласирала у финале.

Одбојка, Прва „Б“ лига

Авала - Кондиник 3:0, Авала - Меркур 3:1.

Фудбал, Друга „Б“ лига

Могрен - Жељезничар 1:1, Раднички - Могрен 3:0, Јавор - Могрен 2:0.

Мали фудбал, Црногорска лига

ТВ „Мајкић“ - Студентски дом 1:1, ТВ „Мајкић“ - Подгорачин 6:1, Боћање, Турнир мимозе Херцег - Нови

Финале Будва - Калимањац 13:3, Најбољи играч турнира Васко Минић (Будва)

КОШАРКАШКИ КЛУБ МОГРЕН

ЦИЉ - ПРВА ЛИГА

Иако је од реактивирања КК „МОГРЕН“ прошло тек четири године, захвалијујући ентузијазму управе и марљивом раду, свих у клубу кошаркаши су доспјели до Друге црногорске кошаркашке лиге, а судећи по резултатима, и прволигашки сан постаје реалност.

-Већ на старту, клуб је окупио 180 играча разних узраса, да би већ наредне године стасао сениорски тим са 45 играча, прича нам Ђуро Ракитић, генерални секретар клуба. С играчима су радили тренери: Веско Дулетин, Ненад Кривокапић, Ранко Багарић, Лука Зеновић, Наташа Лабан и сви на свој начин дали драгоцен допринос даљем успеху.

Након двије године квалитетног рада, сениорска екипа почела је такмичење у Другој Црногорској лиги под стручним надзором тренера Тома Ђојовића. У сезони 1993/94 године, кошаркаши „Могрен“ биљеже веома запажене резултате, у осам утакмица нијесу доживјели ни један пораз, па су изборили пласман у „плеј-оф“ за улазак у савезни ранг такмичења. Сезону касније постaju чланови Прве црногорске кошаркашке лиге и освајају треће место.

На трећем мјесту налазе се и данас, што представља за-

видан успјех, самим тим што поново стичу право такмичења у „плеј-офу“ за улазак у Прву савезну лигу. Екипа „Могрен“ учествовала је почетком јуна 1995. године на турниру у италијанском граду Корату, где су међу 10 екипа из Италије, освојили друго место и пехар организатора, а капитен екипе Саша Милић, проглашен је најбољим играчем турнира.

„Отварањем Спортске хале добили смо квалитетне услове за рад и постизање још бољих резултата.

С новим тренером Владимиром Таушпаном некадашњим играчом и тренером „Борца“ из Бањалуке и никшићког „Ибона“ у сениорској екипи

два пута дневно тренира 165 играча, каже Ђуро Ракитић. Он истиче, да клуб окупља веома талентоване чланове у млађим погонима, што је гаранција будућности кошаркашког спорта у Будви. Квадилет више је што се већ сада у првој екипи углавном налазе младићи из Будве.

У Кошаркашком клубу „Могрен“ не скривају амбиције за улазак у Прву савезну кошаркашку лигу, сматрајући да су оне реалне у колико буду имали разумевање и неопходну подршку у општини и привреди. Те амбиције биће пројектане већ у наредном „плеј-оф“ такмичењу које ће почети наредног мјесеца. Р. Павићевић

СВЕЧАНИ ИСПРАЋАЈ РЕГРУТА

НА БРАНИКУ ДОМОВИНЕ

У ИМЕ Општине желим вам сваку срећу за вријеме служења војног рока, да тих 12 мјесеци одрадите поштено, да дођете здрави и читави и спремни и способни да у свом зрелом добу будете, ако устреба, а дај боже да не устреба, на бранику домаћине и ваших домаћини.

Овим ријечима је представник Скупштине општине Будва Зоран Драговић подзрвавио свих 18 регрутова из ове општине, на свечаном испраћају који је приређен, 12. марта, у великој сали СО Будва.

Командант Војног одсјека Тиват, капетан фрегате Вукота Томић је рекао да је војска тешка, зато је и зовемо војна обавеза. Међутим, колико је ово обавеза, толико је и чест, понос и дужност.

Ове младиће - будуће припаднице Војске Југославије - та које су поздравили и пожељeli им срећне војничке дане у име ВЈ команданта гарнизона на Скочивићевој мајор Боро Проданић, представника Министарства унутрашњих послова Црне Горе - Одјељења безбедности у Будви Славен Шћепановић, као и начелник Службе за регрутовање у Војном одсјеку Тиват капетан Душан Ненезић.

Д. П.

ЦРВЕНИ КРСТ

ОПЕТ КУХИЊА

Након двомјесечног прекида поново је почела с радом социјална кухиња, овог пута у просторијама кухиње и ресторана средње школе „Данило Киш“.

Обезбиђен је по један точили оброк свакодневно за стотину социјално угрожених лица из нашег града.

Иначе, Црвени крст у Будви тренутно обезбиђује помоћ у виду основних прехранбених и хигијенских потреби штитаца за 395 породица са 976 чланова расељених лица с ратног подручја.

Факс: 066/52-322, 52-286, 52-282
066/52-322, 52-286, 52-282

РАДИО БУДВА

**98,7 и 106,0
МЕГАХЕРЦА**

BCC BUDVA

Preduzeće za izdavačku i grafičku djelatnost
85310 BUDVA, Mediteranska 4., Tel: 086/52-551, 51-656, Fax: 086/52-551;

KOMPЈUTERSKA ПРИПРЕМА ШТАМПЕ И ДИЗАЈН

LOGOTIP

koji će Vaše preduzeće, radnju, agenciju ili proizvod Izdvojiti od drugih...

MASKOTA

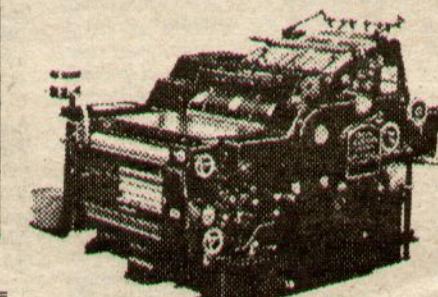
koao dorinu logotipa i počinjenog izgleda Vaše firme ili protzvodnog programa

KARTONAŽA

Vaš urbinski proizvod mora da bude u urbinskom dizajniranom i kvalitetno izrađenom papirnom ambalaži

GRAFIČKI СИСТЕМ

pomaže u poslovanju i komunikaciji sa poslovnim partnerima

za Vas

ŠTAMPAMO

- knjige
- časopise
- blokovsku robu
- obrascce
- plakate
- postere
- prospektke i dr.

МЕДИТЕРАНСКИ МУЗИЧКИ ФЕСТИВАЛ

МУЗИКА, МОДА И ВИДЕО

● Овогодишњи фестивал ће се одржати на самом почетку љета (од 20. до 23. јуна) одлучио Управни одбор. Умјесто „Монтенегро - феста“ из Подгорице, организација ове године повјерила је продуцентској кући „Комуна“ из Београда коју води Милорад Вучелић. Нови умјетнички директор Корнелије Ковач

23. јуна, а предложено је да ова награда износи 25.000 динара.

Организатор сваком учеснику такмичарском дијелу програма, чију пјесму за извођење буде одабрао Корнелије Ковач, гарантује новчану награду од 5.000 динара.

Вучелић је наговијестио и гостовање афирмисаних пјевача из Грчке и Италије, као и могућност гостовања неког од пјевача из самог врха музике поменутих земаља, као што је Ана Окса.

Такође планирамо, каже он, да на финалној вечери, углавном зато што сматрамо да је централни догађај избор најбоље пјесме, направимо једну ревију моде која ће бити сценски догађај.

Афирмација чулног

Учествујући у раду Управног одбора Медитеранског музичког фестивала у Будви, предсједник Скуп-

штине Републике Црне Горе Светозар Маровић је напао да фестивал постаје зрелији, јер за све треба вријеме па и за ову врсту фестивала. - Ове године тај фестивал добија карактер фестивала лијепог, јер управо афирмише три посебно чуљне димензије људског - музiku, моду и видео, рекао је предсједник Маровић.

Од стране оснивача Медитеранског музичког фестивала „Будва '96“ - Скупштине општине Будва - предвиђено је да ће ове године овај фестивал коштати, као и прошле, око 250.000 њемачких марака. До краја марта биће расписан јавни конкурс за пријављивање учесника, а на наредној сједници СО Будва, изабран заједнички савјет будванских фестивала - Медитеранског музичког фестивала и „Града театра“. Драган Цвијовић

ELEKTROJUG

PREDUZEĆE ZA TRGOVINU, TURIZAM, UGOSTITELJSTVO I USLUGE sa p.o.

Trg Sunca bb Budva, Tel. 41-564, 51-344, 52-300 Telefax: 52-300

- prodaja kompletног elektromaterijala,
- izvođenje radova na trasostanicama, dalekovodima i javnim rasvjetama,
- polaganje kablova i svi elektroinstalaterski poslovi,
- brze intervencije električara

Приморске новине

Оснивач листа Скупштина општине Будва, издавач Јавно предузеће „Информативни центар“ Будва. Директор Рајко Кульчић. Глафни и одговорни уредник Васо М. Станишић. Штампа НЈП „Подједан“ Подгорица. Адреса: „Приморске новине“ Петра I Петровића 3, поштански фах 14, 85-310 Будва. Телефон: (086) 51-487 (редакција), 52-024 (општа служба), телефон: 52-024. Број жири-рачуна 50710-603-5-2853 код СПП Будва. Годишња претплата 20 динара, полуго-